

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛІЦА
« 31 » 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ

для студентів
галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 Релігієзнавство
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Релігієзнавство
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 / 2022
Семестр	V
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: Сарапін Олександр Васильович, к. ф. н., доцент кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 2021/2023 н.р. СВ Неліца Д. «31» 08 2021р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: *Сарапін Олександр Васильович, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри релігієзнавства

[Підпис] (Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

(підпис)

Протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету

Протокол від «31» серпня _____ 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії

[Підпис]
(підпис)

Ірина МАСЛІКОВА
(прізвище та ініціали)

Схвалено на 2022-2023 н.р. Зпр. №2 від 31.08.2022р.

Маслікова І.І. [Підпис]

ВСТУП.

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з важливою дисципліною релігієзнавчого циклу і, водночас, однією з можливих форм філософського дискурсу. Для цього розкриваються основні поняття, методологічні установки та її предмети вивчення.

2. Попередні вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. **Знати** особливості викладу основних тем дисципліни

2. **Вміти** пояснити можливі варіанти розв'язання питань філософії релігії та орієнтуватись у першоджерелах

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та критичного аналізу джерел; використання іншомовних фахових інформативних джерел з тематики філософії релігії. .

3. Анотація навчальної дисципліни:

дисципліна «Філософія релігії» є обов'язковою дисципліною для спеціальності «релігієзнавство», що читається у першому семестрі III курсу бакалаврату. В змістовному відношенні являє собою раціоналізацію таких корелятивів позамежного як релігія, віра, потойбічне і Бог (божественне). Відповідно, ознайомлення з ідеями та основними концепціями цього курсу сприятиме більш поглибленому, більш якісному розумінню студентами проблем, пов'язаних з тематикою філософського осягнення релігії.

4. Завдання (навчальні цілі):

надати студентам цілісну систему знань про особливості раціонального вивчення корелятивів позамежного; ознайомити їх з поширеними у дослідницьких колах стратегіями та підходами, які виявилися ефективними у вивченні предметів філософії релігії; окреслити тенденції і закономірності історичного поступу набування знань про релігію, віру, потойбічне і Бога; посприяти формуванню навичок критичного аналізу значних здобутків тих мислителів, які докладно з'ясували питання, належні до тематики філософії релігії.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

ФК 1. Усвідомлення структури релігієзнавства та його теоретичних основ.

ФК 2. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Здатність застосовувати інноваційні підходи у процесі дослідженні феномену релігії.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1.	Предметне поле філософії релігії та особливості її тлумачення у контексті різних дослідницьких установок	лекції, самостійна робота	тест- контрольна робота, іспит	10
1.2.	історичний поступ ідеї філософії релігії та основних її концептуальних форм	лекції, самостійна робота	тест- контрольна робота, іспит	10
1.3.	структурованість дисципліни у перспективі її розкривання з різних світоглядних позицій	лекції, самостійна робота	тест- контрольна робота, іспит	5
1.4.	розрізняти філософію релігії від релігійної філософії	лекції, самостійна робота	тест- контрольна	5

			робота, іспит	
1.5.	особливості розв'язання основних проблем філософії релігії, наявних у творах значних її представників	лекції, семінари, самостійна робота	тест-контрольна робота, усне опитування, іспит	10
	Вміги:			
2.1.	Демонструвати обізнаність з дослідницькими проектами і спеціалізованою літературою, присвяченим тематиці філософії релігії	семінари, самостійна робота	усні доповіді, тест-контрольна робота, іспит	10
2.2.	пояснювати запропоновані класиками філософії релігії варіативні розв'язання її різних питань.	семінари, самостійна робота	усні доповіді, іспит	10
2.3.	орієнтуватись у першоджерелах, коментованій літературі та реферативних викладах	семінари, самостійна робота	усні доповіді, іспит	5
	Комунікація:			
3.1.	Використовувати знання іноземних мов для аналізу читання новітньої спеціалізованої літератури у процесі підготовки до семінарських занять та написання самостійних робіт	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5
3.2.	подавати результати опрацьованих першоджерел у вигляді доповідей повідомлень, конспектів	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	10
3.3.	проводити на належному рівні полеміку стосовно дискусійних аспектів розв'язання проблем класиками філософії релігії	семінари, самостійна робота	усні доповіді, бліц-опитування, диспути	10
	Автономність та відповідальність:			
4.1.	Здійснювати самостійний пошук рекомендованої до семінарів та додаткової літератури з тематики філософії релігії	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5
4.2.	нести відповідальність за достовірність і конфесійну неупередженість дослідницьких розшуків, письмових робіт та апробованих на семінарах докладів.	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни				
	1.1-1.4.	1.5	2.1-2.3	3.1-3.3	4.1-4.2.
ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово, використовувати мови для ефективної міжкультурної комунікації.				+	+
ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією з різних джерел, критично її аналізувати, інтерпретувати, класифікувати,	+	+	+	+	+

систематизувати з метою розв'язання релігієзнавчих проблем.					
ПРН 7. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти, пов'язані з розвитком релігій та конфесій, використовувати їх для розв'язання складних завдань у спеціалізованих сферах професійної діяльності.		+	+	+	+
ПРН 8. Критично оцінювати й аналізувати інформацію різних джерел з релігієзнавчої проблематики.	+	+	+	+	+
ПРН 13. Здійснювати аналіз релігійних текстів за допомогою знання однієї із давніх мов.		+	+	+	

7. Схема формування оцінки:

7.1 Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1–1.5), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.3); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 42 / 70 балів
2. **Індивідуальна самостійна робота (реферат з тематики, що стосується різних аспектів розв'язання проблеми Бога»):** РН 1.3, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.2 – 6 / 10 балів
3. **Тест-контрольні роботи (дві):** РН – 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1 – 12 / 20 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) індивідуальну самостійну роботу (підготовка реферату), 3) дві тест-контрольні роботи, з урахуванням коефіцієнту 0,6. Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

- в максимальному вимірі $100 \text{ балів} \times 0,6 = 60 \text{ балів}$
- в мінімальному вимірі $60 \text{ балів} \times 0,6 = 36 \text{ балів}$

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі – РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2. – 24 / 40 балів

Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з двох питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка з
--	-----------------------------------	--------------	----------------------------

			дисципліни
Мінімум	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 3, 5, 7, 10, 13, 16, 19 протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«6» x 7 = 42	«10» x 7 = 70
Індивідуальна самостійна робота	До тем 15, 17, 18, 20, 21: Підготовка реферату, присвяченого деяким аспектам розв'язання проблеми Бога (за вибором студента)	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Тест-контрольні роботи	Перша до тем 1, 2, 4, 6, 8, 9, 11 Друга до тем 12, 14, 15, 17, 18, 20, 21	«6» x 2 = 12	«10» x 2 = 20
Загальна семестрова оцінка без урахування коефіцієнту		60	100
Загальна семестрова оцінка з урахуванням коефіцієнту 0,6		«60» x 0.6 = 36	«100» x 0,6 = 60

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

10 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

9 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

8-7 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

6 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Індивідуальна самостійна робота:

10 балів – студент у повному обсязі володіє опрацьованими джерелами, вільно та аргументовано презентує їх потенціал, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

9 балів – студент у повному обсязі володіє опрацьованими джерелами, але недостатньо аргументовано їх розкриває, по можливості конструктивно виявляє зміст поставлених у роботі завдань

8 балів – студент у достатньому обсязі володіє опрацьованими джерелами, вільно їх розкриває, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставлених у роботі завдань; допускаються несуттєві неточності

7 балів – в цілому володіє опрацьованим матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідні джерела; у роботі містяться суттєві неточності

6 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його розкриває, недостатньо виявляє зміст поставлених завдань; у роботі містяться суттєві помилки.

3. Тест-контрольна робота (дві):

Тест-контрольна робота дозволяє оцінити певний обсяг знань, якими володіє студент і те, наскільки ці знання є систематизованими. Вона укладена таким чином, що студент при умові відвідування лекцій і належної самостійної підготовки в семестрі в змозі відповісти мінімум на п'ять запропонованих питань.

10 балів – студент дав правильні відповіді на усі питання тесту.

9 балів – студент неправильно відповів тільки на одне питання тесту.

8 балів – студент дав неправильну відповідь на два питання тесту.

7 балів – студент дав неправильну відповідь на три питання тесту.

6 балів – студент дав неправильну відповідь на чотири питання тесту.

4. Кожне питання в екзаменаційній роботі:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи.

Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.**

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Частина 1. Загальні питання філософії релігії. Теорія релігії. Феномен віри.				
1.	Тема 1. Пролегомени до філософії релігії. Індивідуальна самостійна робота на задану тему.	4		2
2.	Тема 2. Проблема релігії у світлі метафізичного розгляду.	2		2
3.	Тема 3. Проблеми філософії релігії у працях Б. Спінози		2	2
4.	Тема 4. Теорії походження релігії.	2		2
5.	Тема 5. Проблеми філософії релігії у творах Д. Г'юма.		2	2
6.	Тема 6. Епістемологічні та праксеологічні аспекти вивчення релігії.	2		2
7.	Тема 7. Філософія релігії І. Канта.		2	2
8.	Тема 8. Онтологічні перспективи в осмисленні феномену віри.	2		2
9.	Тема 9. Феномен релігійної віри в епістемологічному вимірі.	2		2
10.	Тема 10. Філософія релігії Г.В.Ф. Гегеля.		2	2
11.	Тема 11. Практиологія релігійної віри. Тест-контрольна робота.	2		4
Частина 2. Феномен потойбічності. Проблема Бога.				
12.	Тема 12. Феномен потойбічності у філософській перспективі	2		2
13.	Тема 13. Елементи філософії релігії у творах П. Юркевича.		2	2
14.	Тема 14. Уособлення потойбічного світу.	2		2
15.	Тема 15. Концептуалізації, сутність та атрибутика Бога.	2		2
16.	Тема 16. Проблема Бога і його виправдання у творі Б. Дейвіса «Вступ до філософії релігії» (розділи I-III).		2	2
17.	Тема 17. Філософські вчення про Бога.	2		2
18.	Тема 18. Аргументи на користь існування Бога.	2		2
19.	Тема 19. Тлумачення доказів існування Бога у творі Б. Мондіна «Філософія релігії і теодіцея» (частина друга).		2	2
20.	Тема 20. Проблема Бога в епістемологічній перспективі.	2		2
21.	Тема 21. Практиологічні аспекти проблеми Бога. Тест-контрольна робота.	2		4
ВСЬОГО		30	14	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Семінари – 14 год.

Самостійна робота – 46 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Г'юм Д. Трактат про людську природу. – Київ: Вид. дім «Всесвіт», 2003. – 552 с.
2. Дейвіс Б. Вступ до філософії релігії. К.: Основи, 1996. – 269 с.
3. Мондін Б. Підручники систематичної філософії: Том 4. Філософія релігії і теодицея / Пер. з італ. Б. Завідняка – Жовква: Місіонер, 2012. – 208 с.
4. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат /Пер. з лат. В. Литвинова. – К.: Основи, 2005. – 237 с.
5. Юркевич П.Д. Вибране. К.: Абрис, 1993. – 416 с.
6. Davies B. An Introduction to the Philosophy of Religion. – Oxford - New York: Oxford University Press, 1993. – X, 260 p.
7. Hegel G.W.F. Werke in 20 Bänden mit Registerband – Bd. 16: Vorlesungen über die Philosophie der Religion I. / Hg. von E. Moldenhauer und K.M. Michel. – Erste Aufl.– Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1986. – 442 S.
8. Hegel G.W.F. Werke in 20 Bänden mit Registerband – Bd. 17: Vorlesungen über die Philosophie der Religion II. Vorlesungen über die Beweise vom Dasein Gottes. /Hg. von E. Moldenhauer und K.M. Michel. – Erste Aufl.– Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1986. – 535 S.
9. Hume D. The Natural History of Religion and Dialogues concerning Natural Religion / Edited by A.W. Colver and J.V. Price. – Oxford: Oxford University Press, 1976. – VIII + 299 p.
10. Kant I. Die Religion innerhalb der Grenzen der bloßen Vernunft. – Hamburg: Felix Meiner Verlag GmbH, 2003. – LXXV, 368 S.

Додаткова:

1. Волошин В.В. Епістемологія релігії: онтологічні припущення, ключові концепти, пізнавальні стратегії. Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2012. – 447 с.
2. Дулуман Є.К. Релігія як соціально-історичний феномен. К.: Наукова думка, 1974. – 261 с.
3. Кірюхін Д.І. Вступ до філософії релігії Гегеля. Філософія як спекулятивна теологія. К.: ПАРАПАН, 2009. – 204 с.
4. Кушаков Ю.В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 572 с.
5. Ларіонова В. К. Філософія релігії: посібник. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2004. – 148 с.
6. Мінаков М.А. Вчення Канта про віру розуму. – К.: Центр практ. філософії, 2001.– 140 с.
7. Ряшко В.І., Ряшко О.В. Проблема християнської релігії у філософсько-богословському вченні Гегеля (ранній період творчості) // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013. – № 1. – С. 456-464.
8. Сарапін О.В. Логіка викладу Гегелем змісту релігії: задум та особливості його реалізації (за матеріалами «Лекцій з філософії релігії») // Наукові записки. Т.50. Філософія та релігієзнавство. К., 2006. – С. 29-34.
9. Сарапін О. Предметні поля філософії релігії та герменевтичної феноменології релігії: їх презентація й можливі кореляції // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2011. Випуск 15. – С. 108 – 114.
10. Сарапін О.В. Пропозиції стосовно конструктивного вивчення філософії релігії і презентація одного з можливих її варіантів // Філософія релігії в Україні: варіативність стратегії осмислення предмету. Збірник наук. праць за ред. А. Колодного та О. Горкуші // Українське релігієзнавство. – К., 2012 - № 64. – С. 35-41.
11. Сарапін О.В. Філософія релігії. Епістемологія релігії. Праксеологія релігії // Академічне релігієзнавство. – К.: Світ знань, 2000. – С. 122-129, 152-157, 238-147, 256-266.
12. Сарапін О.В. Філософія релігії //Збірник ректорських контрольних тестів з релігієзнавчих дисциплін (згідно з кредитно-модульною системою). Модульні та навчальні тести для індивідуальної роботи і самоконтролю. – К.: Фітосоціоцентр, 2011. – С. 375-378.
13. Сарапін О.В. Філософія релігії як дисципліна навчального процесу // Філософська та політологічна освіта в Україні на перетині тисячоліть: Монографія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – С. 169-173.
14. Сарапін О.В. Філософія релігії у перспективі подолання семантичної варіативності // Наукові записки. Т.76. Філософія та релігієзнавство. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська

- академія», 2008. – С. 73-80.
15. Тіменик З. Ідеї філософії релігії у контексті української духовної культури: 30-ті роки ХІХ ст. – 80-ті роки ХХ ст. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 312 с.
 16. Філософія релігії. Тексти для самостійної роботи студентів: Навчальний посібник для студентів університету: У 2-х ч. / Автор оригінальних та упорядник законспектованих текстів В.І. Стеценко. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – Ч.1. – 308 с.
 17. Філософія релігії в Україні: варіативність стратегій осмислення предмету. Збірник наукових праць / Українське релігієзнавство. К., 2012 - № 64. – 233 с.
 18. Bronk A. Czym zajmuje się filozofia religii? // Analiza i Egzystencja. 2010.– № 10.– S. 143-166.
 19. Brody, B. ed. Readings in the Philosophy of Religion.– Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1974. – XII, 667 p.
 20. Charlesworth M.J. Philisophy of Religion: The Historic Approaches. London: Macmillan, 1972. – XIV, 216 p.
 21. Collins J. The emergence of philisophy of religion. New Haven; London: Yale University press, 1967. – XV, 517 p.
 22. Despland M. La religion en Occident: évolution des idées et du vécu. Montréal: Fides, 1979. – XIV, 586 p.
 23. Duméry H. Philosophie de la religion. Esse sur la signification du christianisme. T.I. Paris: Press Universitaires de France, 1957. – 358 p.
 24. Ferre F. Basic modern philosophy of religion. London: George Allen, 1968. – 464 p.
 25. Hardy L. Hume’s defense of true religion // The persistence of the sacred in modern thought. Notre Dame, University of Notre Dame Press, 2012. – P. 251–272.
 26. Hick J. An Interpretation of Religion. London; New Haven: Macmillan; Yale University press, 1989. – 419 p.
 27. Hick J. Philosophy of Religion. 4 ed. – Englewood Cliffs (N-Y): Prentice Hall, 1990. – 176 p.
 28. Jaeschke W. Reason in Religion: The Foundations of Hegel’s Philosophy of Religion / transl. By J.M. Steward and P.C. Hodson. 1990. – XVII + 464 p.
 29. McKinnon A.M. Sociological definitions, language games, and the «essence» of religion // Method & Theory in the Study of Religion. 2002. – Vol. 14. – № 1. – P. 61-83.
 30. Meister Ch. Introducing Philosophy of Religion. – London and New York: Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, 2009. – 241 p.
 31. Phillips S.H., Solomon R.C. Philosophy of religion: a global approach. – Orlando: Harcourt Brace & Company, 1996. – 494 p.
 32. Plantinga A. Warranted Christian Belief. – NY., Oxford: Oxford University Press, 2000. – 499 p.
 33. Rowe W.L. Philosophy of religion: an Introduction. Belmont, Calif.: Thompson / Wadsworth, 2007.
 34. Schaeffler R. Religionsphilosophie. Freiburg; München: Verlag Karl Alber, 1983. – 278 S.
 35. Sobel J. H. Logic and Theism: Arguments for and against beliefs in God. – N-Y., Cambridge University Press, 2004. – 652 p.
 36. Taliaferro C. Contemporary Philosophy of religion. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 1998. – 448 p.
 37. Zdybicka Z.J. Człowiek i religia. Lublin: Polskie towarzystwo T. z Akwinu, 2006. – 382 s.
 38. Yandell K. Philosophy of Religion A Contemporary Introduction. – New York: Routledge, 1999. – 428 p.